

עיוות בשם הדת

"ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני" (ויקרא ז, לח).

בפסוק זה כתוב במפורש שהקב"ה ציוה על בני ישראל להקריב קרבנות, לפי זה איך ניתן להבין את דברי הנביא ירמיהו (ז, כב) "כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים... על דברי עולה וזבח"? **מסביר** רבנו בחיי שודאי ציוה הכתוב על קרבנות וזה מחסדיו הרבים של הקב"ה, לפי שבשר ודם עלול לחטוא ואין שום אדם ניצל מזה ואפילו הצדיקים, כדברי קהלת (ז, כ) "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", ועל כן באה מצות הקרבנות מאתו יתעלה להיותה לפניו כפרת עונותינו, שיתעשת לנו האלהים ולא נאבד, אבל באמת רצונו הוא שנשמע בקולו, ולא נחטא, ולא יהיה לנו צורך בקרבנות, ולא שנביא קרבנות ולא נשמע בקולו, ועל זה אמר הנביא "ולא צויתים על דברי עולה וזבח. כי אם את הדבר הזה צויתי אותם לאמר, שמעו בקולי" (ירמיהו ז, כב-כג).

יש פסוקים נוספים המדגישים את העובדה שהקב"ה רוצה שנשמע בקולו, ולא שנחטא ונביא קרבנות, "ויאמר שמואל החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה', הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים" (שמואל א, טו, כב). "זבח ומנחה לא חפצת, אזנים כרית לי, עולה וחטאה לא שאלת" (תהלים מ, ז). ואם בעל הקרבן שומע בקול ה' יתברך, קרבנו מרוצה ומקובל, כמו שכתוב "רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם", וסמוך לו "זבחו זבחי צדק" (תהלים ד, ה-ו), ואם אינו שומע בקול ה' יתעלה, אין קרבנו מקובל, אלא נקרא זבח רשעים, כדברי הכתוב "זבח רשעים תועבת ה', ותפלת ישרים רצונו" (משלי טו, ח). והנביא ישעיהו ע"ה אומר שהרשעים המקריבים קרבן, והם עומדים ברשתם, לא רק שהקב"ה לא חפץ בקרבן, והוא תועבה לפניו, אלא שהוא אף נחשב להם לעבירה גדולה, "שוחט השור מכה איש, זובח השה עורף כלב, מעלה מנחה דם חזיר" (ישעיהו טו, כג), הרשע השוחט השור להקריבו קרבן, הרי הוא כהורג נפש, וזובח השה להקריבו, כאילו עורף כלב להקריבו לפניו, והמעלה מנחה, כאלו מעלה דם חזיר לפניו. והנה הכלב והחזיר שניהם טמאים, אבל יש בכל אחד מהם סימן טהרה, שהרי הכלב מפריס פרסה, והחזיר מפריס פרסה ושוסע שסע, לכן המשיל את הרשעים לכלב וחזיר, כי הרשעים מראים שיש בהם מעשה טוב בהקריבם קרבן, והנה הם טמאים במעשים רעים.

מה גרם לאותם רשעים הטמאים במעשים רעים, לפנות מזמנם, ולהוציא הוצאות כספיות לא מבטלות, כדי ללכת לבית המקדש ולהקריב קרבנות, שלא רק שאין בהם כל תועלת, אלא להיפך, הם עוברים בהקרבת הקרבן עצמו עבירה גדולה נוספת, כדברי הנביא ישעיהו "שוחט השור מכה איש, זובח השה עורף כלב, מעלה מנחה דם חזיר"???

"וידעת היום והשבת אל לבבך, כי ה' הוא האלהים, בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. ושמרת את חוקיו ואת מצותיו אשר אנכי מצוך היום..." (דברים ד, לט-מ). בפסוק זה מלמדת אותנו התורה הקדושה את סדר הדברים, את היסוד לכל האמונה בה', ואת היסוד לשמירת מצוות ה', הדברים צריכים להיות מבוססים קודם על "וידעת היום", על השכל, על המוח, ורק לאחר מכן לחבר לזה את "והשבות אל לבבך", את הרגש, את הלב. כי כאשר אנשים הופכים את סדר הדברים, ומבססים את אמונתם, ואת קיום המצוות שלהם, קודם על "והשבות אל לבבך", על הרגש, על הלב, ורק אחר כך מחברים לזה את ה"וידעת היום" את השכל, את המוח, התוצאה תהיה מעוותת, בניית אידיאולוגיה לפי נטיית הלב בהכרח תוביל במוקדם או במאוחר לתוצאות מעוותות ולעתים אף טראגיות.

הרשעים הטמאים במעשים רעים, פינו מזמנם, והוציאו הוצאות כספיות לא מבוטלות, כדי ללכת לבית המקדש ולהקריב קרבנות, כי הם היו מחוברים להקרבנות קורבנות רגשית, זה היה אופנתי, זה נתן להם הרגשה טובה, הפולחן הדתי נתן להם הרגשה שהם צדיקים גדולים, ובחסות המצווה הגדולה של הקרבנות הקרבנות, הם בנו אידיאולוגיה מעוותת המצדיקה את כל מעשיהם הרעים. אילו היתה הקרבנות הקורבנות מבוססת על השכל, על המוח, הם היו מבינים שלא ניתן להביא קרבן חטאת ולהמשיך בחטאת, להביא קרבן אשם ולהמשיך באשם, אלא מביאים קרבן רק אחרי עזיבת החטא והאשם, חרטה אמיתית, ושינוי דרך החיים.

חמור עונש העבירה שנעשית על ידי גניבת דעת עצמו, היינו שהיצר גונב את דעתו, מעונש העבירה העשויה מדעת החוטא המכיר את חטאו ומתכוין לעשותו. היודע את האמת ומתכוין למרוד בו, יתעורר לפעמים לתקן את מעשיו, אם על ידי תוכחת חכם או יסורים רחמנא ליצלן, שיביאוהו לפשפש במעשיו, או לעת זקנתו, כאשר יחלשו חמדות החומר ויתגברו בתוכו כוחות הרוח. אם אך ידע כי לא טוב מעשיו, יש תקוה לאחריתו שיחזירוהו המקרים למוטב. אולם מי שיצרו גנב את דעתו, ומתחפש בבגדי כהונה לעבד לאשירה לשם שמים, להקטיר קטורת באש זרה של און ועמל, ויסך על מחשבת פיגול בפרוכת הקודש, מכתו אנושה ורפואתו רחוקה מאוד. הרי לא תועיל לו שום תוכחה בעולם, לא בדיבור ואף לא במעשה, ולא יעזוב בשבילה את דרכו הרעה, כי לא יכיר ברעתו. אדרבה, יתרעם על התוכחה. גם כשיגיעו הימים שמחזירים את האדם למוטב, ישתקע עוד יותר בביצת הרעות, שכמצוות תחשבה לו, וכן יגדל אצלו חטא על פשע. זה ביאור הכתוב: "נחפשה דרכינו ונחקורה" (איכה ג, מ), היינו, כשבאים הימים או המקרים שמעוררים את האדם לתשובה, יראה לחקור אחר דרכיו ולא אחר מעשיו שנראים לו לטובים, **"כי יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות"** (משלי יד, יב). (מתוך מאמר "שנאה לשם שמים" של הגה"צ רבי יעקב יוסף זצ"ל, תלמידו של רבי ישראל סלנטר, שהיה מגיד מישרים ומו"צ בוויילנא, ולאחר מכן הרב הראשי שפונה "רב הכולל" של ניו יורק, המאמר במלואו מובא בקונטרס האהבה והחסד, הנספח לספר תומר דבורה מהדורת שושנים, ניו יורק תש"ך).

אמור"ר שליט"א מספר, שבאחת משיחותיו של מורו ורבו הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל בישיבת תורה אור בירושלים, הוא פנה לשומעים ואמר, אני רוצה לספר לכם מעשה, הס הושלך באולם הישיבה, ניתן היה לשמוע סיכה נופלת, ואז הוא סיפר להם סיפור על רבי ישראל סלנטר: פעם אחת בעמדו בתפילה בבית הכנסת, נפרצה פתאום הדלת, ואיש אחד נכנס מבוהל ובחפזה "לחטוף קדושה". ובהחפזו דרך ודרס וטינף את נעלו של אחד המתפללים, אחרי אמירת קדושה, קרא הרב ישראל סלנטר זכרונו לברכה את אותו האיש למקום קרן זוית, ודיבר איתו רצינית ורכות, שילך תיכף ומיד ויפצה את חברו שנפגע על ידי מרוצתו, ואמר, אמת יקרה וגדולה היא מצוות קדושה, אבל נמעכת ונפסלת המצווה, אם על ידי קיומה נגרם היזק לחברו (הסיפור מופיע בספר המאורות הגדולים של הרב חיים זייטשיק, במדור על רבי ישראל סלנטר, אות ט).

הרב שיינברג הוסיף, שסיפור זה ממחיש את היסוד שרבי ישראל סלנטר היה מרבה להזהיר מפניו **"ניט צו האבן א פרומע נגיעה"** ובתרגום חופשי: שאדם לא יהיה משוחד ממניע דתי. כי כאשר אדם משוחד ממניע דתי, יקשה עליו מאוד לחזור בתשובה, כי הוא איננו מכיר בחטאו, אדרבה, למצוה תחשב לו.

דבר לא השתנה מאז תקופת הנביא ירמיהו עד ימינו, רק שמות ה"גיבורים"... לאורך כל הדורות תמיד היו "רשעים לשם שמים", שהשתמשו באידיאולוגיה דתית על מנת לתת לגיטימציה למעשיהם הרעים. גם בימים אלו, בעיצומה של מגיפת הקורונה האיומה, שרבים חללים הפילה, יש רשעים, "צדיקים בעיני עצמם", הנוהגים בניגוד להנחיות רשויות הבריאות, ובניגוד לדעת כל גדולי ישראל, ומסכנים את חייהם, ואת חייהם של אנשים רבים אחרים, בשם מצוות תפילה בציבור, ברוב עם הדרת מלך, ומצוות נוספות, עליהם כבר עמד וצווח הנביא ישעיהו בשם ה' (א, טו): **"ובפרשכם פכים אעלים עיני מכם, גם כי תרבו תפילה אינני שומע, ידיכם דמים מלאו"**.

"נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'" (איכה ג, מ), ונדעה נרדפה **לדעת** את ה' (הושע ו, ג), ונזכה ל"זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו" (תהלים צח, ג).